

4. *Лунячек В. Е.* Інформаційно-комунікаційні технології в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом [Текст] / В. Е. Лунячек. – Харків: Основа, 2004. – 96 с.
5. *Поніманська Т. І.* Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [Текст] / Т. І. Поніманська. – К.: «Академвидав», - 2006. – 456 с. (Альма-матер).
6. *Рапацевич Е. С.* Большая современная энциклопедия [Текст] / Е. С. Рапацевич. – Минск, ИООО «Современное слово», 2005. – С. 526.
7. *Чайнова Л. Д., Горвиц Ю. М.* Ассоциация КИД действует. По материалам межрегионального семинара по проблемам компьютеризации дошкольного воспитания [Текст] // Техническая эстетика / Л. Д. Чайнова, Ю. М. Горвиц, – 1992. – № 5. – С.24–25.
8. *Gayeski, Diane* (Ed.) (1993). *Multimedia for Learning: Development, application and evaluation.* Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Pub.

Bibliography

1. *Bohush A.* Metodyka oznaiomlennia ditei z dovkilliam u doshkilnomu navchalnomu zakladi: pidruchnyk dlia VNZ [Tekst] / A. Bohush, N. Havrysh. – K.: Vyd. dim «Slovo», 2008. – 408 s.
2. *Horvyts Yu. M.* Zachem nuzhny kompiutery v doshkolnykh uchrezhdeniakh? [Tekst] / Yu. M. Horvyts // Ynformatyka y obrazovanye. 1994. – № 3. – S.63–73.
3. *Hurevych R. S.* Informatsiino-telekomunikatsiini tekhnolohii v navchalnomu protsesi ta naukovykh doslidzhenniakh: navchalnyi posibnyk dlia studentiv pedahohichnykh VNZ i slukhachiv instytutiv pisliadyplomnoi osvity [Tekst] / R. S. Hurevych, M. Yu. Kademiiia. – K.: «Osvita Ukrainy», – 2006. – 390 s.
4. *Luniachek V. E.* Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v upravlinni zahalnoosvitnim navchalnym zakladom [Tekst] / V. E. Luniachek. – Kharkiv: Osnova, 2004. – 96 s.
5. *Ponimanska T. I.* Doshkilna pedahohika: Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Tekst] / T. I. Ponimanska. – K.: «Akademvydav», – 2006. – 456 s. (Alma-mater).
6. *Rapatsevych E. S.* Bolshaia sovremennaia entsyklopedyia [Tekst] / E. S. Rapatsevych. – Mynsk, YOOR «Sovremennoe slovo», 2005. – S. 526.
7. *Chainova L. D., Horvyts Yu. M.* Assotsyatsyia KYD deistvuet. Po materyalam mezhrehyonalnogo semynara po problemam kompiuteryzatsyy dorshkolnoho vospytania [Tekst] // Tekhnycheskaia estetyka / L. D. Chainova, Yu. M. Horvits, – 1992. – № 5. – S.24–25.
8. *Gayeski, Diane* (Ed.) (1993). *Multimedia for Learning: Development, application and evaluation.* Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Pub.

Богдан Піонтковський-Вихватень,

м. Київ, Україна

УДК 37.013.3

ПОГЛИБЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗНАТЬ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ЧЕРЕЗ ВИВЧЕННЯ СПЕЦКУРСІВ

В статье рассмотрены возможности развития знаний студентов методами спецкурсов, как части педагогической практики которая способствует развитию профессиональных знаний будущих учителей, доступными современными методами.

Ключевые слова: спецкурс, педагогическая практика, спецсеминар, педагогическая задача, профессиональные знания.

The article discusses the possibility of the development of students' knowledge means special courses as part of the teaching practice that promotes the development of professional skills of the future teachers, availability of modern methods.

Key words: special courses, teaching practice, special seminars, educational tasks, professional knowledge.

Підготовка майбутніх учителів у вищих навчальних закладах завжди викликала особливу увагу, але сьогодні у час розвинених інформаційних технологій, мережі Інтернет та глобальних світових змін, потребує більшої кваліфікації. Зі стін педагогічних ВНЗ мають виходити висококваліфіковані спеціалісти, які могли б передати знання учням, бути наставниками та товаришами одночасно. Тому педагогічна наука має відповідати запитам суспільства та постійно впроваджуючи у навчально-виховний процес педагогічних ВНЗ інноваційна технології.

Педагогіка – термін грецького походження, перекладається як «той хто водить дітей» чи мистецтво виховання. Цей термін з'явився у нас з античної цивілізації й педагогічними цінностями Візантії та інших держав. Люди, які знали грецьку мову, читали праці античних філософів в оригіналі привнесли у побут нові терміни – «педагог» і «педагогіка».

З розвитком педагогічної науки почали використовувати нові терміни такі як «вихователь» та «виховання», що мали те ж значення що й грецькі – педагог та педагогіка.

Педагогіка – це сукупність знань та вмінь, що отримує людина під час навчання і виховання, застосування ефективних засобів передачі накопиченого досвіду та оптимальної підготовки підростаючого покоління до життя та діяльності.

Актуальність окресленої проблеми обумовлена тим, що людина отримуючи знання обов'язково має застосувати їх у професійній діяльності, щоб пересвідчитись в їх корисності, з одного боку, та власному розвитку – з іншого. Тому практика у широкому розумінні – це людська діяльність, що забезпечує розвиток не тільки особистий, а й суспільства.

Поглиблення знань через вивчення спецкурсів забезпечує професійну педагогічну підготовку майбутніх вчителів. Педагогічна практика є важливою частиною навчально-виховного процесу під час якого здійснюється безпосереднє поєднання та реалізація теоретичних знань, що отримують студенти на заняттях з їх практичною діяльністю в якості вчителів. Це дозволяє закріпити та поглибити знання теорії, а також набути вмінь та навички необхідні для майбутньої самостійної діяльності. Основними завданнями педагогічної практики є:

- виховання професійно значущих якостей особистості вчителя;
- формування потреби в педагогічній самоосвіті;
- виховання інтересу й любові до професії;
- поглиблення, збагачення та закріплення знань у процесі розв'язання педагогічних завдань;
- формування та розвиток професійних умінь та навичок; вироблення творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності;
- ознайомлення зі сучасним станом навчально-виховного процесу в освітніх закладах, педагогічним досвідом;

У загальній структурі активності людини педагогічна практика є один з її видів. Тобто, педагогіка містить діяльний характер.

Педагогіку необхідно розглядати як особливу сферу діяльності людини з навчання і виховання. Виділяють професійну та непрофесійну педагогічну діяльність.

Непрофесійна педагогічна діяльність характеризується тим, що людина не усвідомлює педагогічну проблему чи задачу. В конкретній ситуації дії інтуїтивні та відсутня обізнаність пояснити, чому вчиняють таким чином, чого бажають досягнути, навчаючи та виховуючи іншу людину.

У житті зустрічаються різні педагогічні проблеми – формування гуманного та гармонічного розвитку людини, вироблення ефективних прийомів адаптації до мінливих життєвих умов, підготовка студентів, які прагнуть до нових знань. Педагогічна проблема – це об'єктивно виникаюче в педагогічній теорії та практиці питання або комплекс питань відносно процесів навчання і виховання людини.

Визначимося з категоріальним апаратом нашого дослідження. За тлумачним словником, «спецкурс – це курс лекцій у ВНЗ, що містить поглиблену розробку спеціальної, окремої

теми за програмою, запропонованою лектором» [4]. Дослідники визначають спецсеминар як «курс, що вивчається студентами на старших курсах у межах вузької спеціалізації та передбачає оволодіння спеціальними засобами професійної діяльності в обраній для спеціалізації галузі науки або практики» [6]. М. Фіцула, автор навчального посібника «Педагогіка вищої школи», зазначає також, що «...однією з активних форм опанування спеціальності є спецсеминар...» [6] і наголошує на тому, що «...важливим завданням спецсеминару є вироблення вміння об'єктивно аналізувати доповіді та рецензії своїх товаришів, індивідуально та колективно обговорювати матеріал, дискутувати...» [6].

Таким чином, спецкурс є професійною педагогічною діяльністю, метою якої є підвищення рівня знань, умінь та навичок студентів, які його вивчають. Спецкурс є однією з форм професійної педагогічної діяльності, головна особливість якої міститься у специфіці об'єкту спецкурсу. Об'єктом та суб'єктом такої діяльності завжди є людина. Тому, професію науково-педагогічного працівника/вчителя/вихователя відносять до системи «людина-людина».

Педагогічна задача спецкурсу виникає тоді, коли необхідно підготувати перехід студента від станів незнання до знання, нерозуміння до розуміння, невміння до вміння, безпорадності до самостійності. Тобто, педагогічна задача спецкурсу – це результат усвідомлення науково-педагогічним працівником/учителем/вихователем, цілі навчання чи виховання, а також умов та засобів її реалізації на практиці. У людини, як суб'єкта та об'єкта взаємодії з науково-педагогічним працівником/вчителем/вихователем у процесі розв'язання педагогічної задачі спецкурсу в результаті повинно з'явитись новоутворення у формі знань, умінь чи особистісних якостей.

У зв'язку з тим, що кожна людина неповторна, розв'язання педагогічної задачі спецкурсу є складним та неоднозначним в умовах сьогодення. В зв'язку з цим існують різні засоби переведення людини з одного стану до іншого. Педагогічні задачі поділяються на два класи з:

- 1) навчання;
- 2) виховання людини.

Кожний з класів ділиться на групи задач. Так, наприклад, навчальний спецкурс – це викладення матеріалу певного змісту, відповідно до теми спецкурсу, наприклад, наш спецкурс «*Реформування змісту середньої освіти для обдарованих учнів в Україні у ХХ столітті*» розглядає такі групи задач:

- *Історичний шлях формування змісту середньої освіти в Україні 1917–1920 рр.*;
- *дидактична сутність змісту середньої освіти з обдарованими учнями в Україні у складі СРСР*;
- *концептуальні погляди в історико-педагогічному розвитку змісту середньої освіти в Україні ХХ столітті*; Застосування в педагогічній практиці середньої освіти термінів «інтелект», «здібності», «інтерес», «креативність», «обдарованість», «талант», «геніальність»;
- *диференціація навчання у середній освіті з обдарованими учнями в Україні у кінці ХХ століття*;
- *психолого-педагогічний супровід обдарованих дітей під час навчання у загальноосвітніх навчальних закладах України.*

Задачі виховання спецкурсу здатні пробудити у людини віру в успіх, позитивно змінити відношення до колективу, стимулювати відповідальність за вчинки, виробити творче ставлення до навчально-пізнавальної та трудової і професійної діяльності.

Педагогічна ситуація визначає комплекс умов, в яких розв'язуються педагогічні задачі. Ці умови можуть як сприяти, так і перешкоджати успішному їх розв'язанню, що ставиться до спецкурсу. Проте, для людини більшу цінність мають задачі педагогічної допомоги, а саме, підтримка у процесі адаптації до нових умов у станах, що супроводжують цей процес: розгубленість та депресії, конкуренції, конфлікт, що виникає у стані емоційного вибуху, а також за умови досягнення успіху.

На практиці іноді не відрізняють педагогічні та функціональні задачі. У чому полягає різниця між ними? На відміну від педагогічних, функціональні задачі пов'язані з реалізацією

професійної функції науково-педагогічного працівника/вчителя/вихователя. Прикладом функціональних задач є – ведення лекції, проведення спецкурсу, чи бесіди зі студентами з проблем економіки та політики, організації математичного гуртка чи спортивної секції або обговорення розвитку змісту середньої освіти з обдарованими учнями в Україні у ХХ столітті. У зв'язку з цим, сучасним є вислів К. Д. Ушинського: «...мистецтво виховання має ту особливість, що майже всім воно здається знайомою та зрозумілою справою, а декому, навіть, легкою, разом з тим, зрозуміліше і простіше здається справа виховання, чим менше людина з нею знайома, теоретично чи практично. Майже всі визнають, що виховання вимагає терпіння; дехто вважає, що для цього потрібна вроджена здатність та вміння, тобто, навички; проте лише одиниці дійшли переконання, що окрім терпіння, вроджених здібностей та навичок необхідно спеціальні знання», а ці знання забезпечують спецкурси».

Професійне розв'язання педагогічної задачі характеризується тим, що при аналізі ситуації науково-педагогічний працівник/учитель/вихователь свідомо застосовує систему правил та вимог, що сформульовано у спецкурсі. Вони цілеспрямовано обирають з «арсеналу» педагогічної науки та практики ефективні засоби для розв'язання задачі відповідно до конкретних умов. Одночасно планують порядок власних дій та вчинків, відповідно до умов спецкурсу. По завершенню виконаної професійної задачі науково-педагогічний працівник/вчитель/вихователь, з позиції психологічної науки, аналізує зміни, що відбулися зі студентами після вивчення спецкурсу.

Для професійного розв'язання педагогічних задач необхідно спеціально готувати спецкурси для студентів, опановуючи особливості діяльності в галузі освіти та виховання людини. Професійний досвід та педагогічна майстерність набуваються в ході розв'язання педагогічних задач спецкурсів. Вивчення спецкурсів є необхідним, наприклад, для проведення проблемних навчальних занять, розробляючи нову або вдосконалюючи відому освітню систему, або поєднуючи групову, колективну та індивідуальну діяльність студентів. Вони забезпечують розкриття творчих здібностей та інтелектуальний розвиток під час заняття, стимулюють інтерес до навчального предмету.

Сьогодні поглиблення знань через вивчення спецкурсів забезпечується у вигляді лекцій, практичних занять, відео- спецкурсів, презентацій, вебінарів у варіативній комбінації тощо.

Розглянемо кожен з цих видів спецкурсів.

Спецкурс у вигляді лекції – це форма передачі значного об'єму систематизованої інформації, як орієнтовної системи для самостійної роботи студентів.

Практичні заняття – це форма навчального заняття, за якої науково-педагогічний працівник організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Форма організації, деталізації, аналізу, розширення, поглиблення, закріплення, використання контролю за засвоєнням отриманої навчальної інформації (на лекції та в ході самостійної роботи) під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Відео-спецкурс – це одна з форм дистанційного навчання. Містить набір систематично підібраних відео-уроків з певних спецкурсів, знятих з озвучуванням на відеокамеру або записаних з екрану монітора за допомогою спеціальних програм для «захоплення екрану». В категорію «захоплення екрану» входить безкоштовне програмне забезпечення для запису подій, що відбуваються на екрані вашого комп'ютера. Такі програми можуть бути використані для створення відеоуроків, інструкцій, пояснень тощо, наприклад, такі програмні забезпечення: CamStudio, UVScreenCamera, Clip2Net, SplitCam.

Для підвищення наочності нерідко застосовується комп'ютерна анімація, в тому числі, інтерактивна (програмне забезпечення Blender, Pivot Animator – призначені для створення та редагування анімованих зображень, флеш-роликів, відео, рухомих 3D-моделей). Поширюються в мережі через тематичні сайти або через пошту, чи на переносних носіях

інформації (DVD, переносні жорсткі диски). За умов науково-технічного прогресу та тотальної комп'ютеризації – це перспективна форма проведення спецкурсів.

Презентація (спосіб подання інформації) – суспільна презентація нового спецкурсу, що недавно з'явилася. Інформаційний інструмент, що дозволяє повідомити потрібну інформацію про об'єкт презентації у зручній формі для отримувача. Виокремлюють мультимедійну презентацію – набір слайдів та спецефектів (слайд-шоу), текстовий зміст презентації, нотатки доповідача, а також роздатковий матеріал для аудиторії, що зберігаються в одному файлі.

Вебінар (англ. *webinar*) – спосіб організації зустрічей в он-лайн, форматі проведення спецкурсів, семінарів, тренінгів та інших заходів за допомогою Інтернету, де відбувається спілкування в режимі реального часу.

Отже, вивчення спецкурсів у вигляді лекцій, практичних занять, відео-спецкурсів, презентацій, вебінарів, виступають одним з оптимальних способів соціальної адаптації людини до сучасного життя, оскільки різними засобами навчання можна передати-отримати значний об'єм інформації. Вивчення спецкурсу – це організований педагогом процес пізнання, розвитку, спілкування, творчості. Основу спецкурсів складає дидактичне ставлення до системи – «викладання – учіння».

Методи поглиблення професійних знань у спецкурсах – це засоби спільної діяльності науково-педагогічного працівника і студентів, спрямовані на досягнення цілей навчання. Вибір методів залежить від особливостей спецкурсу, цілей та задач навчання, вікової та індивідуальної специфіки студентів, рівня освіченості, розвитку і виховання студентів, матеріально-технічного оснащення навчального закладу, здібностей та можливостей науково-педагогічного працівника/вчителя, їх майстерності та особистісних якостей, часу на розв'язання дидактичних задач.

Таким чином, ми розглянули питання поглиблення професійних знань майбутніх вчителів через вивчення спецкурсів, що в освітній практиці спецкурси проявляються у різнопланових педагогічних технологіях, розглянутих вище. Їх специфіка залежить від орієнтації та спрямованості на певну освітню парадигму чи дидактичну концепцію, від професійно-особистісних особливостей науково-педагогічного працівника/вчителя/вихователя, культурно-освітніх традицій, що сформувались у суспільстві.

Використані літературні джерела

1. Лекції з педагогіки вищої школи: Навчальний посібник [Текст] / За ред. В. І. Лозової. – Харків: ОВС, 2006. – 496 с.
2. Лосєва Н. Професійна реабілітація викладача вищого навчального закладу [Текст] / Н. Лосєва // Вища освіта України. – 2004. – № 2. – С. 92–97.
3. Науково-теоретичні, теоретико-прикладні, професійно-орієнтовані спецкурси й спецсемінари з української мови: Навчально-методичний посібник для бакалаврів, спеціалістів і магістрів філологічного факультету [Текст] / За ред. В. В. Герман. – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2006. – 144 с.
4. Новий тлумачний словник української мови: У 4-х томах [Текст] / Укладачі: В. Яременко, О. Сліпушко – К.: Видавництво «Аконіт», 1998. – Т. IV. – 941 с.
5. Семенов О. Інтерактивний потенціал спецкурсів у професійній підготовці майбутніх учителів-словесників [Текст] / О. Семенов // Рідна школа. – № 11. – С. 29–33.
6. Фіцула М. Педагогіка вищої школи [Текст] // Навчальний посібник / М. Фіцула. – К.: «Академія», 2005. – 216 с.

Bibliography

1. Lektzii z pedahohiky vyshchoi shkoly: Navchalnyi posibnyk [Tekst] / Za red. V. I. Lozovoi. – Kharkiv: OVS, 2006. – 496 s.
2. Losieva N. Profesiina rehabilitatsiia vykladacha vyshchoho navchalnogo zakladu [Tekst] / N. Losieva // Vyshcha osvita Ukrainy. – 2004. – № – 2. – S. 92–97.

3. Naukovo-teoretychni, teoretyko-prykladni, profesiino-oriientovani spetskursy u spetsseminary z ukrainskoi movy: Navchalno-metodychnyi posibnyk dlia bakalavriv, spetsialistiv i mahistriv filolohichnoho fakultetu [Tekst] / Za red. V. V. Herman. – Sumy: SumDPU im. A. S. Makarenka, 2006. – 144 s.
4. Novyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy: U 4-kh tomakh [Tekst] / Ukladachi: V. Yaremenko, O. Slipushko – K.: Vydavnytstvo B«AkonitB», 1998. – T. IV. – 941 s.
5. *Semenoh O.* Interaktyvnyi potentsial spetskursiv u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv-slovesnykiv [Tekst] / O. Semenoh // Ridna shkola. – №11. – S. 29–33.
6. *Fitsula M.* Pedagogika vyshchoi shkoly [Tekst] // Navchalnyi posibnyk / M. Fitsula. – K.: «Akademiia», 2005. – 216 s.

Ільяр Ідріс огли Вагабов,
м. Київ, Україна

УДК 37.013.74:3.071.1

РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МАТЕРІАЛЬНО-ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ І СХІДНОЇ ЄВРОПИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

В статтє видєленє педагогическє оснєвє розвитку матерїально-художественної культури в странєх Центральної и Вєсточної Європи. Отраженє впливє профєсионального обрєзовання на розвитє прикладного искуства в європейских художественно-промьшленних школах. Охарактеризован перїод становлення нової естетикї формобрєзовання и начало практичєского синтеза искуства и техникї, проектного творчєства художника и инженеря. Опредєленє радикальнє изменения в матерїально-художественної культурє и художественно-промьшленном обрєзованнє Центральної Європи и Западної Україны.

Ключевє слова: художественный труд, прикладное искусство, матерїально-художественная культура.

In the article there is an important role and task of European materially artistic cultures in the countries of Central and East Europe. Events which influenced on the feature of development of the applied art in artistically industrial schools are selected. The period of becoming of new aesthetics of formotvorennya and beginning of practical combination of art and technique, artist and engineer is described. Certainly radical changes which completer in all.

Key words: artistic labour, applied art, materially artistic culture.

Масове виробництво товарів, розвиток техніки та економіки на початку ХІХ століття зумовили радикальні зміни у суспільній структурі та соціально-побутових умовах життя людей. Виникла потреба у спільній проектній творчості художника й інженера. Тому актуальною стала проектна обдарованість особистості, здатної засвоювати нові матеріали і технічні прийоми. Нові потреби повинні були викликати до життя нові форми. Однак, початок ХІХ століття, на думку Н. Ковешнікової, не зазнав нового, яскраво вираженого художнього формотворення. Художньо-промислова освіта обмежувалася оновленням старих стилів [1].

Щоб окреслити особливості розвитку прикладного мистецтва початку ХІХ століття в Європі, необхідно розглянути чинники, що його спричиняли: з одного боку, це стрімкий технічний прогрес та масове виробництво, а з іншого – зародження та розвиток стилю «модерн» у європейському мистецтві та художньому виробництві. Машинна індустрія перемогла мануфактурне та ремісничє виробництво в Англії, Франції, Німеччині та Італії.

Досліджуваний період був часом радикальної зміни характеру прикладного мистецтва [2]. Раніше, коли виробництво продуктів споживання було справою ручної праці, ремесло та